

دانشگاه علوم پزشکی
خدمات بهداشتی درمانی تبریز

تغذیه با شیر مادر: مطالعه شاخص های
چندگانه سلامت و جمعیت (MIDHS) ۱۳۹۴

تهیه کننده:

مرکز تحقیقات مدیریت

خدمات بهداشتی درمانی تبریز

پزشک و مدیریت سلامت ارغشای ایمنی

گزاره برگ تغذیه با شیرمادر: سیمای استان

مطالعه شاخصهای چندگانه سلامت و جمعیت (MIDHS¹) ۱۳۹۴

در پاسخ به نیازهای جدی در زمینه تامین گزارشهای مورد نیاز تعهدات اهداف هزاره، تامین شاخصهای عدالت و مولفه های اجتماعی سلامت و برنامه ریزی های منطقه ای، ملی و استانی، مطالعه شاخصهای چندگانه سلامت و جمعیت (MIDHS) بصورت دوره ای در کشور اجرا می شود، در این مطالعه بسیاری از شاخص های رفاهی، اقتصادی-اجتماعی، باروری، پوشش خدمات سلامت کودکان و مادران، مرگ و میرکودکان، میزان دانش مردم در زمینه بیماری های مهم از جمله ایدز و ... محاسبه می گردد. اطلاعات حاصل از این مطالعه به عنوان پایه ای برای برنامه ریزی های نظام سلامت در طی سال های گذشته مورد استفاده قرار گرفته است. در باره سلامت کودکان در مطالعه سال ۱۳۹۴ کودکان زیر ۵ سال مورد بررسی قرار گرفتند. این مطالعه با همت موسسه ملی تحقیقات سلامت و از مرحله طراحی تا اجرا با همکاری مرکز آمار ایران و معاونت بهداشت وزارت بهداشت اجرا شد.

¹Multiple Indicators Demographic and Health Survey

روش کار

این مطالعه یک آمارگیری مقطعی در سطح خانوار بود که به صورت پیمایش ملی انجام شد. زمان تقویمی مطالعه به مدت ۱۲ ماه از اسفند ۱۳۹۳ الی بهمن ۱۳۹۴ بود. واحد آماری این مطالعه را یک خانوار معمولی ساکن در سال ۱۳۹۴ تشکیل می داد. پرسشنامه ها برای پرسش در مورد ویژگی های خانوارها، زنان، مردان و کودکان زیر پنج سال از طریق مراجعه حضوری به محل سکونت خانوارهای نمونه تکمیل شدند و مصاحبه با سرپرست خانوار برای پرسشنامه خانوار و سپس با تک تک اعضای خانوار برای سایر پرسشنامه ها انجام شد. اطلاعات مربوط به کودکان یا افرادی که به دلیل بیماری قادر به پاسخگویی نبودند، از مادر یا مراقب آنها گردآوری شد.

در این مطالعه ۳۳۰۰۰ خانوار در سراسر کشور شرکت کردند و تمام کودکان زیر ۵ سال خانوارها (۸۵۶۸ نفر) مورد بررسی قرار گرفتند.

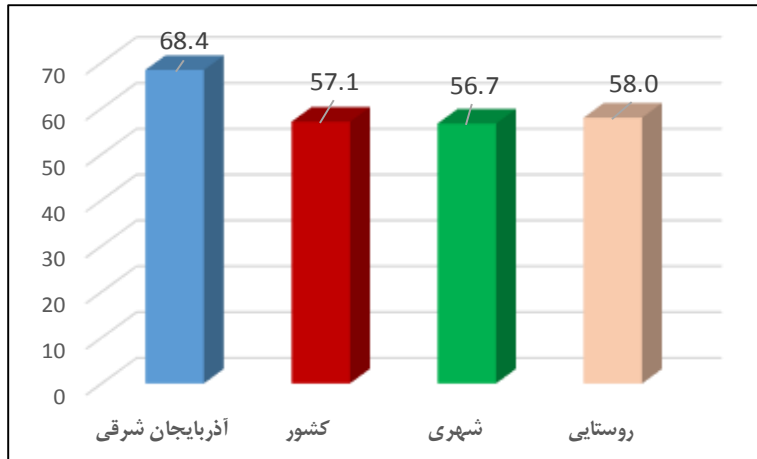
در مطالعه فوق، از روش نمونه گیری احتمالی چند مرحله ای با طبقه بندی استفاده شد. پس از انتخاب خوشه های نمونه، در هر یک از خوشه های نمونه، تعداد ثابتی خانوار به صورت تصادفی انتخاب شدند که با مصاحبه حضوری با اعضای خانوار، اطلاعات مربوط به آنها جمع آوری شد.

در ادامه گزیده ای از نتایج این مطالعه در خصوص تغذیه با شیر مادر ارائه می گردد.

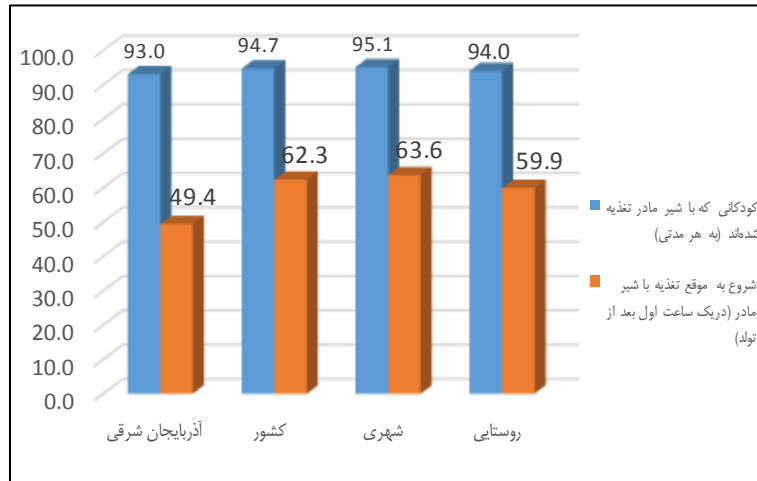
حجم نمونه

۸۵۶۸ نفر از کودکان زیر ۵ سال مورد بررسی قرار گرفتند.

نمودار ۱: درصد تغذیه انحصاری با شیر مادر در کودکان زیر ۶ ماه،

مطالعه MIDHS1394

نمودار ۲: وضعیت تغذیه با شیر مادر در کودکان زیر دو سال، مطالعه MIDHS1394

۴۹٪ از کودکان زیر دو سال تغذیه با شیر مادر را به موقع شروع کرده‌اند (در یک

ساعت اول بعد از تولد) و ۹۳٪ از آنها با شیر مادر تغذیه شده‌اند (به هر مدتی).

جدول ۱: درصد تغذیه با شیر مادر در کودکان زیر دوسال، مطالعه MIDHS1394

کودکان ۰ تا ۲۳ ماه		کودکان ۶ تا ۲۳ ماه		شرح
درصد تغذیه با شیشه شیر	درصد تغذیه مناسب با شیر مادر	درصد تغذیه با شیر مادر و دریافت غذاهای جامد، نیمه جامد یا نرم	کل	
36.53	71.4	76.2	76.2	کل
38.9	69.4	75.1	75.1	مرد
33.9	73.5	77.2	77.2	زن
37.8	71.4	76.2	76.2	شهری
33.6	71.4	75.9	75.9	روستایی
38.1	73.3	75.4	75.4	آذربایجان شرقی

جدول ۲: روند تغذیه انحصاری با شیر مادر در کودکان زیر ۶ ماه، در مطالعات

DHS1379, MIDHS1389, MIDHS1394

DHS1379	MIDHS1389	MIDHS1394	شرح
44.1	53.1	57.1	کل
-	50.6	51.7	مرد
-	56.3	62.5	زن
41.7	47.8	56.7	شهری
48.3	62.8	58.0	روستایی
48.1	58.8	68.4	آذربایجان شرقی

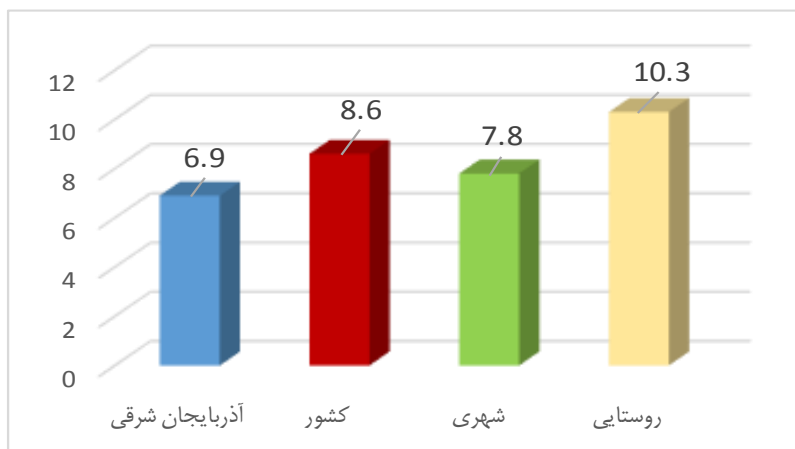
تغذیه انحصاری با شیر مادر در کودکان زیر شش ماه استان در دو دهه اخیر بیش از ۲۰ درصد افزایش یافته است.

جدول ۳: طول مدت تغذیه با شیر مادر در کودکان زیر ۳ سال، مطالعه MIDHS1394

میانگین طول مدت (بر حسب ماه)			شرح
تغذیه با شیر مادر	تغذیه انحصاری با شیر مادر	استفاده از شیر مادر به عنوان غذای اصلی	
22.2	3.1	4.4	کل
22.3	2.6	4.3	مرد
22.0	3.5	4.5	زن
22.1	3.0	4.3	شهری
22.3	3.2	4.6	روستایی
-	-	-	آذربایجان شرقی

نمودار ۳: درصد نوزادان با وزن تولد کمتر از ۲.۵ کیلوگرم (از بین نوزادانی که وزن شده اند) مطالعه MIDHS1394

۷٪ از کودکان متولد شده در دو سال قبل از مطالعه در زمان تولد وزن کمتر از ۲.۵ کیلوگرم داشته اند.

تعریف شاخص‌ها:

۱- تغذیه انحصاری با شیر مادر در کودکان زیر ۶ ماه

درصد کودکان زیر ۶ ماه که انحصاراً با شیر مادر تغذیه شده‌اند.

۲- تغذیه مناسب با شیر مادر

تغذیه انحصاری با شیر مادر در کودکان زیر ۶ ماه به علاوه تغذیه با غذاهای جامد، نیمه جامد و نرم در کودکان ۶ تا ۲۳ ماه.

۳- استفاده از شیر مادر به عنوان غذای اصلی در کودکان زیر ۶ ماه

درصد کودکان زیر ۶ ماه که از شیر مادر به عنوان منبع اصلی تغذیه در روز گذشته استفاده کرده‌اند.

۴- تغذیه با غذاهای جامد، نیمه جامد و نرم کرده‌اند.

کودکانی که روز گذشته غذای جامد، نیمه جامد و یا نرم دریافت کرده‌اند.

۵- طول مدت شیردهی (تغذیه با شیر مادر)

سنی که (به ماه) ۵۰ درصد کودکان ۰ تا ۳۵ ماهه در آن در روز گذشته شیر مادر دریافت نکرده‌اند.

۶- شروع به موقع تغذیه با شیر مادر (در یک ساعت اول بعد از تولد)

درصد زنانی که طی ۲ سال قبل از مطالعه زایمان زنده داشته و نوزاد خود را در یک ساعت اول بعد از زایمان با شیر مادر تغذیه کرده‌اند.

۷- کودکانی که با شیر مادر تغذیه شده‌اند (به هر مدتی):

درصد زنانی که طی ۲ سال قبل از مطالعه زایمان زنده داشته و نوزاد خود را (هر مدتی) با شیر مادر تغذیه کرده‌اند.

